
Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра нарисної геометрії комп'ютерного моделювання (№ 406)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

к.т.н., доцент

 Тетяна КЛОЧКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

« 29 » серпня 2025 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ**
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань:	<u>Е Природничі науки, математика та статистика</u> (шифр і найменування галузі знань)
Спеціальність:	<u>Е2 Екологія</u> (код і найменування спеціальності)
кваліфікація	<u>Магістр з екології</u>
Освітня програма:	<u>Е2 Екологія та охорона навколишнього середовища</u> (найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Силабус введено в дію з 15.09.2025 року

Харків – 2025 рік

Розробник: Кириєнко П. Г., доцент, к.т.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри нарисної
геометрії комп'ютерного моделювання (№ 406)
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 29» серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри к.т.н., доцент
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Катерина МСАЛЛАМ
(ім'я та прізвище)

Представник здобувачів освіти:

(підпис)

Олександр РИДА
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Кирієнко Петро Григорович

Посада: доцент кафедра “Нарисної геометрії комп’ютерного моделювання” (№ 406)

Науковий ступінь: кандидат технічних наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

- інтелектуальна власність;
- екологічна та техногенна безпека;
-

Напрями наукових досліджень:

очищення води від нафтопродуктів і важких металів; створення пристроїв для очищення води; автономні системи очищення побутових стічних вод; виробництво паливних брикетів із відновлюваних джерел енергії; переносні пристрої для очищення води.

Контактна інформація:

p.kirienko@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна/заочна
Семестр	1
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	4 кредитів ЄКТС / 120 годин (48 аудиторних, з яких: лекції – 24, практичні – 24; СРЗ – 72);
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні, самостійна робота
Види контролю	Модульний контроль, семестровий контроль – залік
Пререквізити	“Екологічний паспорт підприємства”, “Проблеми регіональної екології”, “Водопостачання, водовідведення, поліпшення якості води”, “Захист атмосфери”, “Захист ґрунтів”.
Кореквізити	Всесвітня торговельна організація (ВТО), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 21.08 2025 року №4585-ІХ. Міжнародна патентна класифікація — МПК-2024.01.(з 1 січня 2024). Основи винахідницької діяльності

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета вивчення: підготовка висококваліфікованих фахівців (магістрів) у галузі екології та охорони навколишнього середовища, компетенції яких відповідають сучасним вимогам роботодавців та перспективі роботи на ринку праці у сферах екології, охорони довкілля, сталого розвитку, ресурсів заощадження у сферах авіації, космонавтики та машинобудування.

Завдання: вивчення навчальної дисципліни дозволить складати документи на винаходи, виконувати патентний пошук, пошук патентів аналогів, вибирати прототип, складання формули винаходу, складання опису винаходу, подання заявки на патент. Опанування методів інтелектуальної власності дозволить реалізувати наукові досягнення у галузі екології, оформлення власних результатів, використання інформації для професійного розвитку.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого

природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після опанування цієї дисципліни здобувач освіти буде здатен:

- ЗК01 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК04 Здатність розробляти та управляти проектами;
- ЗК05 Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ЗК06 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК або ФК)

Після опанування цієї дисципліни здобувач освіти буде здатен:

- ФК01 Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування;
- ФК02 Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.
- ФК04 Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.
- ФК05 Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців
- ФК07 Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.
- ФК08 Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Програмні результати навчання (ПРН або РН):

- ПРО3. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.
- ПРО4. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.
- методи та засоби математичного геоінформаційного моделювання.
- ПРО7. Уміти спілкуватися іноземною мовою в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності.
- ПРО8. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування, висновки до фахівців і широкого загалу.
- ПР11. Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1. Історія виникнення інтелектуальної власності.

Тема 1.Характеристика поняття інтелектуальна власність.

Анотація. Історія виникнення інтелектуальної власності.

Промислова власність. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Паризька та Бернська конвенції. Всесвітня конвенція про авторське право. Європейська регіональна патентна система. Євразійська регіональна патентна система.

Практичні роботи: пошук інформації та патентні дослідження; Мета та зміст патентних досліджень; Класифікація винаходів.

Форма занять: лекції, практичні роботи, самостійна робота (опрацювання матеріалу лекцій, формування питань до викладача, виконання індивідуальних завдань, підготовка до захисту практичних робіт. підготовка до модульних робіт).

Тема 2. Авторське право.

Анотація. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

Передумови та виникнення авторського права. Захист авторських та суміжних прав в Україні. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Майнові й немайнові права авторів. Строк дії авторського права. Об'єкти та суб'єкти суміжного права. Майнові й немайнові суміжні права. Захист авторського права та суміжних прав. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування .

Практичні роботи: пошук патентів аналогів; Вибір прототипу патенту; Аналіз прототипу; Порівняльний аналіз прототипів.

Форма занять: лекції, практичні роботи, самостійна робота (опрацювання матеріалу лекцій, формування питань до викладача, виконання індивідуальних завдань, підготовка до захисту практичних робіт. підготовка до модульних робіт).

Модульний контроль

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Основи винахідницької діяльності.

Тема 3. Комерційна таємниця.

Анотація. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців екологів.

Виникнення «комерційної таємниці» як об'єкта правовідносин. Поняття охорони комерційної таємниці. Способи отримання комерційної таємниці. Захист комерційної таємниці в Україні. Відповідальність за розголошення комерційної таємниці.

Практичні роботи: загальна структура формули винаходу; Особливості формули винаходу на спосіб; Обґрунтування істотних відмінностей об'єкта винаходу.

Форма занять: лекції, практичні роботи, самостійна робота (опрацювання матеріалу лекцій, формування питань до викладача, виконання індивідуальних завдань, підготовка до захисту практичних робіт. підготовка до модульних робіт).

Тема 4. Основи винахідницької діяльності.

Анотація. Проведення патентних досліджень в галузі екології.

Патентування винаходу або корисної моделі. Порядок одержання патенту. Експертиза заявки на патент або корисну модель. Формальна експертиза. Кваліфікаційна експертиза. Реєстрація патенту. Захист прав власника патенту. Пошук інформації та патентні дослідження. Пошук інформації про винахід. Класифікація винаходів. Різновиди пошуку інформації про винаходи. Аналіз об'єкта винаходу. Вибір прототипу. Обґрунтування істотних відмінностей об'єкта винаходу. Складання формули винаходу. Структура опису винаходу.

Практичні роботи: Складання формули винаходу. Структура опису винаходу. Складання опису винаходу. Кресленики винаходу. Складання реферату винаходу.

Форма занять: лекції, практичні роботи, самостійна робота (опрацювання матеріалу лекцій, формування питань до викладача, виконання індивідуальних завдань, підготовка до захисту практичних робіт. підготовка до модульних робіт).

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

№ теми	1	2	3	4
Відповідальна компетентність	ЗК01 ФК01	ЗК01 ФК01	ЗК01 ФК01 ФК02	ЗК01 ЗК03 ФК02

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Проведення лекцій, практичних занять, консультацій, а також самостійна робота студентів за відповідними матеріалами. На заняттях застосовується особистісно-орієнтований підхід.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних занять, метою якого є перевірка рівня підготовки студента до виконання окремих видів роботи у вигляді опитування. Проведення поточного контролю, робота на лекціях, виконання і захист практичних робіт, модульного контролю, фінальний контроль у вигляді заліку.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	2	12	0...24
Виконання і захист практичних робіт	2	11	0...22
Здавання модулю	4	1	0...4
Модульний контроль			0...50
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	2	12	0...24
Виконання і захист практичних робіт	2	11	0...22
Здавання модулю	4	1	0...4
Модульний контроль			0...50
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль **залік** проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового **заліку** здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з двох питань, (приклад білету):

1. Захист комерційної таємниці в Україні – 50 балів.
2. Структура опису винаходу – 50 балів.

Білет для **заліку** складається з двох запитань: 1 теоретичного запитання і одного практичного, кількість балів за кожне запитання 50 балів (сума – 100

балів).

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74). (зараховано) Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі практичні роботи, виконати індивідуальне завдання та здати тестування. Знати історію виникнення інтелектуальної власності; всесвітню організацію інтелектуальної власності; всесвітню конвенцію про авторське право; європейську та євразійську регіональну патентну систему. Уміти робити експертизу заявки на патент або корисну модель; робити пошук інформації та патентні дослідження; робити класифікацію винаходів; робити пошук патентів – аналогів.

Добре (75-89). (зараховано) Твердо знати мінімум. Захистити всі практичні роботи, виконати індивідуальне завдання та здати тестування здати поза аудиторну самостійну роботу. Уміти робити експертизу заявки на патент або корисну модель; робити пошук інформації та патентні дослідження; робити класифікацію винаходів; робити пошук патентів – аналогів; робити вибір прототипу; складати формулу винаходу; робити опис винаходу.

Відмінно (90-100). (зараховано) мати знання, уміння й навички, що дадуть змогу самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь-які запитання з тем. Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману. Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням

інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu.ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Попова, О.Г. Патентні дослідження в науково-дослідній роботі студентів / О. Г. Попова, В. Я. Самойлов. – Навч. посібник до практичних занять. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т». – 2016. – 52 с.

2. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Інтелектуальна власність» для магістрів / М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», Каф. інтелект. вимірюв. систем та інженерії якості ; розроб. В. А. Дергачов. - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2019. – 73 с.

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/my/courses>

12. Рекомендована література

Базова:

1. Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с.
2. Харитонova О.І. Правовідносини інтелектуальної власності, що виникають внаслідок створення результатів творчої діяльності. Одеса. :Фенікс, 2011. – 346 с.
3. Кравець В.Р. Олюха В.Т. Право інтелектуальної власності. Навчальний посібник. – К. :Центр учбової літератури, 2012. – 264 с.
4. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. – Львів: Галицький друкар, 2015. – 280 с.
5. Закон України No 3687-XII від 15.12.1993 г «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», та від 16 жовтня 2012 року № 5460-VI
6. Закон України No752-XIV від 15.06.1999 «Про охорону прав на зазначення походження товарів» (в редакції до 05.12.2012 р.), (в редакції від 20 вересня 2019 року № 123-IX).
7. Закон України No 3689-XII від 15.12.1993 «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (в редакції до 21.05.2015 р.), (в редакції від 21 серпня 2025 року N 4576-IX.)
8. Закон України No 3688-XII від 15.12.1993 «Про охорону прав на промислові зразки» (редакція від 05.12.2012 р.), (редакція від 20 березня 2023 року N 2974-IX).

Допоміжна:

1. Лабезний Д.С., Родіонов Г.М., Толюпа С.В. Основи інтелектуальної власності та її захисту. К. : «Видавництво Ліра – К». 2011. – 160 с.
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 21 серпня 2025 року N 4576-IX, N4585-IX.
3. Патентні дослідження в мережі INTERNET : навч. посіб. / В. С. Кривцов, С. І. Планковський, Ю. А. Воробйов ; М-во освіти і науки України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т». – Харків, 2017. – 79 с.

13 Інформаційні ресурси

E-mail: office@ukrpatent.org

1. *Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 21 серпня 2025 року N 4576-IX, N4585-IX*
2. *Закон України No 3688-XII від 15.12.1993 «Про охорону прав на промислові зразки» (редакція від 05.12.2012 р.), (редакція від 20 березня 2023 року N 2974-IX).*
3. *Ukrainian Intellectual Property Institute (Ukrpatent)*
4. *<https://nipo.gov.ua> › nova-versiia-mpk*